

20 липня 2026 р.

АНАЛІЗ ПРОЄКТУ ПОСТАНОВИ КМУ

«Про затвердження Типового положення про Раду з питань волонтерства, благодійності та гуманітарного реагування»

ІНІЦІАТОРИ ПРОЄКТУ ПОСТАНОВИ КМУ

Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України (розробник [документу](#))

ЗАГАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ

Проект постанови спрямований на створення єдиної моделі консультативно-дорадчих органів при обласних, районних військових адміністраціях та органах місцевого самоврядування для забезпечення взаємодії влади з волонтерськими, благодійними та гуманітарними організаціями. Необхідність прийняття документа пояснюється відсутністю системної комунікації між владою та громадським сектором, що особливо проявилось під час повномасштабної війни.

Документ також є одним із інструментів реалізації Державної цільової соціальної програми розвитку волонтерської діяльності до 2030 року.

СУТЬ ЗАПРОПОНОВАНИХ ЗМІН

Проектом пропонується створити при місцевих органах влади Ради з питань волонтерства, благодійності та гуманітарного реагування та визначити їх правовий статус як консультативно-дорадчих органів. Документ встановлює порядок формування персонального складу Рад, закріплює їхні завдання, права та повноваження, а також регламентує порядок організації та проведення засідань. Окремо визначаються вимоги до відкритості та прозорості діяльності Рад, механізми їх взаємодії з органами державної влади й місцевого самоврядування, а також обов'язок відповідних органів розглядати пропозиції та рекомендації, схвалені Радами.

ПОЗИТИВНІ АСПЕКТИ ПРОЄКТУ ПОСТАНОВИ КМУ

Проект постанови містить положення, які можуть мати позитивний ефект для організацій громадянського суспільства. Однією з ключових переваг проєкту є інституціоналізація взаємодії між органами влади та громадянським суспільством. Запропоноване Типове положення передбачає створення постійно діючих консультативно-дорадчих органів, які забезпечать системний діалог між органами державної влади, місцевого самоврядування, волонтерами, благодійними та гуманітарними організаціями. Це створює передумови для більш повного врахування практичного досвіду громадського сектору під час формування та реалізації місцевої політики, особливо у сферах гуманітарного реагування та відновлення громад.

Важливою гарантією незалежності Ради є збалансований підхід до формування її складу. Проект передбачає, що представники органу, при якому утворюється Рада, не можуть становити більше однієї третини її складу, тоді як представники волонтерських, благодійних і гуманітарних організацій мають складати не менше половини членів Ради. Такий підхід сприяє забезпеченню реального представництва громадського сектору та зменшує ризик домінування органів влади під час ухвалення консультативних рішень.

Позитивною новелою є також запровадження відкритої процедури формування складу Ради. Проектом передбачено публічне оголошення про набір кандидатів, визначено перелік документів, які подаються претендентами, а також встановлено критерії їх оцінювання. На відміну від багатьох інших консультативно-дорадчих органів, де порядок формування нерідко залишається недостатньо прозорим, запропонований механізм створює більш відкриті та зрозумілі умови для участі представників громадянського суспільства.

Суттєвою перевагою проєкту є широкий перелік повноважень Ради. Вона отримує можливість аналізувати ефективність реалізації державної та місцевої політики у відповідних сферах, готувати пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання, здійснювати моніторинг програм підтримки волонтерської та благодійної діяльності, брати участь у роботі органів влади, а також створювати робочі групи для опрацювання окремих питань. Це розширює можливості організацій громадянського суспільства впливати на формування управлінських рішень.

Проект також приділяє значну увагу забезпеченню відкритості діяльності Ради. Передбачається обов'язкове оприлюднення планів роботи, порядків денних, протоколів засідань, щорічних звітів та інформації про стан виконання рекомендацій Ради. Такі вимоги сприятимуть підвищенню прозорості роботи як самої Ради, так і органів влади, які взаємодіють із нею, а також посиленню підзвітності перед громадськістю.

Окремою перевагою проєкту є формалізація взаємодії між органами влади та гуманітарним сектором. Якщо нині така співпраця в більшості випадків здійснюється на основі неформальних домовленостей або залежить від ініціативи окремих посадових осіб, то запровадження Рад створює офіційний механізм комунікації між міжнародними гуманітарними організаціями, українськими благодійними фондами, волонтерами та місцевими органами влади. Це має сприяти більш ефективній координації гуманітарної допомоги, узгодженню пріоритетів та уникненню дублювання зусиль під час реагування на виклики, пов'язані з війною та відновленням територій.

НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ ПРОЄКТУ ПОСТАНОВИ КМУ

Попри низку позитивних положень, проєкт містить окремі ризики, які можуть обмежити ефективність діяльності Ради та реальний вплив організацій громадянського суспільства на формування місцевої політики. Насамперед існує ризик політизації складу Ради, оскільки остаточне рішення щодо затвердження її персонального складу приймає орган влади, при якому вона утворюється. За відсутності чіткої процедури конкурсного оцінювання кандидатів це може створювати передумови для суб'єктивного відбору членів Ради та для переваги окремих організацій або осіб.

Додатковим ризиком є можливе домінування великих благодійних чи гуманітарних організацій, які мають значний досвід, ресурси та документально підтверджені результати діяльності. Водночас для невеликих місцевих громадських або волонтерських ініціатив встановлений перелік документів і вимог до кандидатів може виявитися надмірно складним, що потенційно обмежуватиме їхню участь у роботі Ради та звужуватиме представництво різних груп громадянського суспільства.

Обмеженням залишається і практичний вплив Ради на ухвалення управлінських рішень. Незважаючи на широке коло визначених повноважень, її рішення мають виключно консультативний характер, а органи влади зобов'язані лише розглядати подані пропозиції та рекомендації. Проєкт не встановлює обов'язку враховувати їх під час прийняття рішень або надавати мотивовані відповіді у разі їх відхилення, що може знизити ефективність діяльності Ради та рівень довіри до цього механізму взаємодії.

Окремим недоліком є відсутність механізмів підзвітності органів влади за реалізацію рекомендацій Ради. Проєкт не визначає строків їх розгляду, порядку інформування про результати опрацювання чи відповідальності посадових осіб за їх безпідставне ігнорування, що може призвести до формального виконання вимоги щодо їх розгляду.

Крім того, оскільки документ має форму Типового положення, органи місцевого самоврядування та військові адміністрації матимуть певну свободу у його адаптації під час затвердження власних положень. Це може призвести до різного підходу до формування, повноважень та організації діяльності Рад у різних громадах, а відтак і до нерівномірної практики реалізації цього механізму та різного рівня участі організацій громадянського суспільства у прийнятті місцевих рішень.

ВИСНОВОК

Проект Типового положення є важливим кроком до інституціоналізації взаємодії держави, місцевого самоврядування та громадянського суспільства у сферах волонтерської діяльності, благодійності та гуманітарного реагування. Його сильними сторонами є створення єдиного організаційного підходу до функціонування консультативно-дорадчих органів, забезпечення переважного представництва громадського сектору, відкритість процедур і визначення широкого кола повноважень Ради. Водночас документ містить низку правових і процедурних прогалин, які можуть обмежити його практичну ефективність, зокрема через консультативний характер рішень, недостатню деталізацію конкурсного відбору, відсутність механізмів запобігання конфлікту інтересів і фінансового забезпечення діяльності Рад.

Доопрацювання цих положень дозволить перетворити Раду з формального дорадчого органу на дієвий інструмент участі організацій громадянського суспільства у формуванні та реалізації місцевої політики.